

b:ton

‘Bouw verplaatsbare
prefab parkeergarages
aan rand van de stad’

‘Onze architectuur
brengt het innerlijk
van een gebouw
tot uitdrukking’

Sneller bouwen
dankzij prefab
balkbodem rukt op

Het kan natuurlijk uiterst ingewikkeld worden gemaakt om een gevel een karakteristieke uitstraling te geven. Een overdaad aan tierlantijntjes, complexe detailleringen in materialen die zich daar nauwelijks voor lenen of de duurste materialen uit Verwegistan. Het kan echter ook simpel en toch verrassend. Door de vormvrijheid van het materiaal beton te gebruiken. Dat bewijst het vrijstaande woongebouw 'De Vrije Bras' in Delft met z'n markante architectuur, waaronder kenmerkende, getordeerde prefab betonnen gevelelementen. DOOR PAUL ENGELS

Bureau Kroner uit Den Haag kreeg van Vestia uit Delft de opdracht om een woongebouw met 24 kleinschalige appartementen voor ex-psihiatrische patiënten te ontwerpen. Architect Mark Graafland legt uit: "We hebben af en toe een wat grote mond door te stellen dat wij op een snelle en goedkope manier fraaie en hoogwaardige stadswoningen op bestaande locaties kunnen realiseren. Dat maken wij regelmatig waar door voor dergelijke stedelijke invullocaties gebruik te maken van prefab betoncascos, waar mogelijk compleet met prefab betongevels. Maar dan krijg je op basis van dat statement ook de uitdaging voorgeschoteld om iets te verzinnen voor een moeilijke locatie aan de Brasserskade in Den Haag, waar voorheen een portiekflat stond. Op deze zwaar geluidsbelaste en pal op de zon gelegen locatie moet je dan een markant woongebouw ontwerpen, met zeer kleine eenheden en met gemeenschappelijke ruimten voor het sociale contact. De moeilijke locatie vroeg om een doordachte gevel. Bovendien wilden wij de gevel architectonisch benutten in het spanningsveld tussen de beslotenheid en veilige individuele woonplek voor de patiënten versus het beoogde contact met de buitenwereld. Het moest een gevel met letterlijk en figuurlijk meerdere dimensies worden."

Ook hier kwam vrij snel het idee van prefab beton naar voren. Vanwege de verkeersbelasting was in de eerste plaats een 'dove' gevel vereist. "Dankzij de

massa van beton konden wij de zware geluidsnorm halen. Overigens zonder de gevel helemaal dicht te zetten met beton. Integendeel, we hebben zelfs extra grote raamopeningen weten te creëren in die betonelementen door extra dik dubbelglas en extra kierdichting toe te passen. In de kozijnen zijn om en om ramen en HPL vezelcementpanelen aangebracht, voor het betonnen binnenblad langs. Op de panelen zitten delftsblauwe tegeltjes met motieven van molens. De molens verwijzen naar de molen die in deze buurt heeft gestaan vanaf de 16e eeuw. Als je het gebouw van veraf ziet, lijkt het een stippenpatroon, maar naarmate je dichterbij komt, herken je de delftsblauwe tegels en de molens."

Torderende kaders: De vorm van de betonnen gevelelementen is bijzonder: ze bezitten een stevige kaderrand die in dikte en diepte verloopt. In feite tordeert elk gevelelement. Mark Graafland: "Door die kaders bedrukken wij de individuele eenheden. Elke bewoner z'n eigen woning. Zo moet dat voelen bij deze vorm van 'beschermd wonen'. Samen zorgen de kaders echter voor een dynamisch gevelbeeld, dat bijdraagt aan het nieuwe landmark dat het gebouw vormt. Zowel overdag als 's avonds springt het gebouw eruit. Het heeft écht een karakteristiek gezicht. Heel simpel met de vormvrijheid van beton. Zonder allerlei cosmetische ingrepen. Het hoeft ook niet altijd baksteen te zijn voor een stadswoning of woongebouw."

Denken in prefab: Bureau Kroner streeft ernaar om stadswoningen op een snelle en goedkope manier te realiseren, als het kan met minimale overlast rondom de bouwplaats. Niet voor niets heeft dit bureau al jaren geleden voor Panagro stadswoningen van vier bouwlagen in een geheel geprefabriceerd betonsysteem ontwikkeld. Niet alleen het casco, ook de betongevel is geprefabriceerd, compleet met vooraf aangebracht bakstenen metselwerk. In Rotterdam zijn recent vijf stadswoningen met een prefab betonnen casco gebouwd, al is hier de bescheiden hoeveelheid metselwerk in de voorgevel losgekoppeld van het casco en ter plekke opgebouwd. Een volgend project in Den Haag omvat vier stadswoningen die weer geheel in prefab beton zijn ontworpen. "We vinden het een aantrekkelijke bouwmethode met de nodige voordelen. Maar het is geen blauwdruk voor ons. Zo is het woongebouw 'De Vrije Bras' getunneld, terwijl wij het in prefab hadden uitgewerkt. Dat had vooral met het strakke ritme van de rechthoekige woonunits te maken. Bovendien was op deze locatie meer ruimte om te bouwen. Ik weet echter zeker dat er steeds meer stadswoningen in prefab casco's zullen worden gebouwd. De belangstelling van opdrachtgevers neemt behoorlijk toe," ervaart Mark Graafland. "Dat heeft niet alleen met onze grote mond te maken, maar veel meer met de voordelen van de systematiek."

Karakteristiek gezicht heeft geen cosmetica nodig

Alleen de gevel beschrijven, doet de architectuur van het woongebouw tekort. Het was namelijk een opgave om eenheden van 36 m² bvo te ontwerpen, met woonkamer, keukenunit, separate slaapkamer en badkamer. Deze zijn consequent in een breedtemaat van 4 meter op de bovenste drie bouwlagen geschakeld. Op de begane grond zijn drie garages, kamers voor het personeel en een gemeenschappelijke ruimte ingericht. Niet als één kolossale zaal, maar in de vorm van allerlei woonkamertypen, zodat men zijn of haar eigen plekje kan vinden. Ook de openslaande deuren naar de gemeenschappelijke tuin zorgen voor een goed gebruik van die gemeenschappelijke voorziening. De glooiende tuin heeft een structuur gekregen met rijen banken in de vorm van zwarte betonnen U-blokken (40x40x50 cm) in het gras, in combinatie met terrassen van betontegels en grasbetontegels. "Ook het trappenhuis aan een kopgevel hebben wij ruim opgezet met een spel van licht door een mix met doorzichtige en dichte gevelplaten. Het is feitelijk niet meer dan een dunne regenjas rond een functioneel trappenhuis van staal, hout en prefab betonplaatjes. Simpel, stoer, licht, maar zodanig vormgegeven dat het als sociale ontmoetingsruimte kan functioneren."

Veel effect: Het verbaast de architect eigenlijk zelf dat met zulke simpele oplossingen zoveel effect is bereikt. "Als je ziet dat je met het spelen met de

betonnen gevelelementen zo'n expressie aan gevels kunt geven of met het verplaatsen van wanden een gemeenschappelijke ruimte kunt laten leven, dan is dat een maximaal effect tegen een minimaal budget. Er zijn opvallend veel reacties gekomen toen het gebouw klaar was. Gebruikers en buurtbewoners zijn zeer tevreden met dit gebouw op die prominente plek. Het is een mooi stukje modern Delft geworden."

Projectgegevens woongebouw 'De Vrije Bras', Delft

Opdrachtgever:	Vestia, Delft
Gebruiker:	Stichting Perspektief woonbegeleiding, Delft
Ontwerp:	Bureau Kroner architectuur – urbanisme – scenografie, Den Haag (Mark Graafland, Jaap Mittelhaeuser, Patrick Willemsen)
Uitvoering:	Aannemingmaatschappij Panagro, Leidschendam
Projectmanagement:	Ceres Projecten, Den Haag
Betonnen gevelelementen:	Loveld NL (gevelelementen), Hoco Beton (trappen, galerijen, consoles, binnenspouwbladen etc.), Excluton (betonnen U-blokken), Holcim (betontegels)